

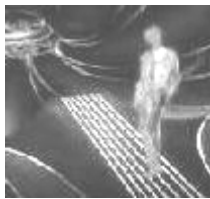
Internet in het godsdienstonderricht

“Mediageletterdheid of ‘digitale geletterdheid’ wordt een van de basisdoelstellingen van het onderwijs van de toekomst. Handelingsstrategieën om met de nieuwe media om te gaan... zijn grote uitdagingen aan het onderwijs en het vak r.-k. godsdienst in het bijzonder.”¹⁾

Jongeren en internet: een vanzelfsprekend verbond!

Op de Thomaswebpagina — www.godsdienstonderwijs.be²⁾ — lezen we: *“Jongeren zijn het meest vertrouwd met het internet. Zij worden grootgebracht met het medium en hebben het leven zonder internet niet gekend. Door de toenemende democratisering van het medium is internet voor hen even onmisbaar geworden als de televisie een tiental jaar geleden.”*

Het nieuwe leerplan voor het godsdienstonderwijs in Vlaanderen hecht veel belang aan de beginsituatie van de leerlingen. Hier vinden we een van de meest voorname antwoorden op de vraag: *‘Waarom moet het internet gebruikt worden in het godsdienstonderwijs?’* Het internet is niet meer weg te denken uit de leefwereld van jongeren. Het tienerennetwerk verloopt zeer sterk via internet: internet = tienerennet. Vele uren van hun (vrije) tijd worden achter de computer doorgebracht. Ze komen er in contact met allerlei visies, levensbeschouwingen en waardepatronen. Een brede waaier aan indrukken komt hier op hen af en daagt hen uit.

Iedere internetgebruiker weet echter dat niet alle informatie die op het internet verspreid wordt, overeenkomt met de werkelijkheid. Waarheid en illusie lijken vaak niet te onderscheiden. Bovendien creëren jongeren een eigen gespreksruimte op internet over alles en nog wat. Een eigen taal en waarheid ontwikkelt zich. Om deze en andere redenen is het belangrijk dat jongeren worden uitgenodigd tot een gesprek over de mogelijkheden en kansen van het internet, maar ook over de problemen en de bedreigingen die ermee verbonden zijn.

De leerkracht die de beginsituatie wil ernstig nemen kan niet langs internet heen.

Godsdienst en Internet, een heilzaam verbond?

In zowat alle religies, godsdiensten en levensbeschouwingen kent men hiërarchisch geordende waarheden en waarden. Internet is echter bij uitstek een platte organisatie. Op het world wide web kunnen alle (kerkelijke) personen en instanties naast elkaar hun aanbod doen. Iedereen kan er zijn waarheid kwijt of construeren. De paus en de bisschoppen kunnen wat

¹⁾ Leerplan r.-k. godsdienst gewoon secundair onderwijs, Licap 2000, blz. 42.

Dit artikel verschijnt ook op de diocesane webpagina van de vakbegeleiding r.k.-godsdienst: www.sip.be/rkgodsdienst. Deze webpagina is bedoeld als informerende en ondersteunende dienst aan de directies en de godsdienstleerkrachten van het bisdom Brugge.

²⁾ ‘Thomas’ is een interactieve pagina voor het vak godsdienst in een interdiocesaan samenwerkingsverband tussen de faculteit godgeleerdheid, het VSKO, de hogescholen en de godsdienstinspectie o.l.v. dr. Didier Pollefeyt en technisch gerealiseerd door Jeroen Hennion. Over de mogelijkheden en kansen van het internet, maar ook over de problemen en de bedreigingen die ermee verbonden zijn heeft Thomas een in de kijker ontwikkeld. Is internet een goede afstootblok en/of ontmoetingsruimte voor wie bezig is met levensbeschouwelijke vraagstelling en communicatie? Op Thomas vind je heelwat knooppunten én aanknopingspunten én impulsen om in de les mee te werken. Surf dus even naar: <http://www.kuleuven.ac.be/thomas/actualiteit/indekijker/15/index.htm>

zeggen, maar met één klik ben je bij de kritische basisgemeenten of new agers. Voor de niet levensbeschouwelijk of theologisch geschoolde surfer zal het niet meteen evident zijn welke site nu ‘gezag’ heeft. Het gezag zal voor een deel afhangen van de opmaak van de site en het gezag dat de bezoeker er zelf aan toekent. Beeld en klank als verpakking van waarheid maken soms meer indruk dan de boodschap zelf. Toch kunnen we niet ontkennen dat internet een rijke bron is voor wie met een kennersoog zoekt thuis te geraken in religies, levensbeschouwingen en godsdiensten. Bovenop vind je er hoe mensen en organisaties levensbeschouwelijk omgaan met levensvragen, actuele kwesties en maatschappelijke uitdagingen. Wel is waar wat je hier en daar in toenemende mate hoort: de mediatechniek schept een illusie van neutraliteit en objectiviteit voor alles wat aangeboden wordt. Het postmoderne pluralisme dat daardoor ontstaat is mogelijk vervlakkend en nodigt je niet meer tot keuzes uit. Een ‘kwalitatief pluralisme’ kan wel, maar vraagt dus wel heelwat inspanning. Veelheid is geen ramp, integendeel. Paulus was op de areopaag (Hnd 17, 16-33) ook slechts één van de vele stemmen, en was Jezus zelf ook niet één van de vele ‘profeten’ en rabbi's van zijn tijd? Belangrijk is dat de vraag ‘Wie zeg jij dat Ik ben?’, voldoende sterk klinkt en doordringt.

Concluderend kan je minimaal stellen dat mensen met een zin voor het religieuze van internet gebruik maken om hun mate van verbondenheid met de geloofsgemeenschap te versterken. Ze gebruiken het web in hun religieuze zoektocht of praktijk. Voor anderen is het internet een plaats waar je op een eenvoudige en directe wijze kennis maakt met heel wat facetten van het kerkelijke leven, waardoor er ook persoonlijke contacten zullen ontstaan (inter-netwerk).

Mgr. E. de Jong verwoordt het als volgt: *“De pastorale noden en interesses van mensen zijn immers zeer divers van aard. En sommige daarvan kunnen via internet best worden gevoed en zelfs – voorlopig althans – verzadigd. Mijn voorstel zou zijn: gebruik internet waarvoor het goed is: het uitwisselen van informatie en het leggen van contacten.”*³⁾ Maar biedt tegelijk de *real life follow-up* aan.”

Hij stelt eveneens: *“De mogelijkheid tot vrij aanbod is echter niet slechts negatief. Platte organisaties kunnen zeer stimulerend zijn voor het ontwikkelen van eigen initiatief en verantwoordelijkheid. Eigenlijk is het geweldig dat op deze manier elk kerklid, elke gelovige aangesproken wordt op zijn of haar eigen missionaire verantwoordelijkheid. Hier geldt bij uitstek ook het subsidiariteitsbeginsel, dat stelt dat alles wat op een lager niveau kan gebeuren ook daar moet gebeuren. Dit opent ongekende mogelijkheden om het internet te verzadigen van goede katholieke sites en de blijde boodschap!”*⁴⁾

'The medium is the message' luidt het terecht één van de meest geciteerde inzichten in het medialandschap. Elk medium is immers op een bepaalde manier bezig om de oorspronkelijke boodschap óf reducerend óf uitvergrotend en in ieder geval buiten de oorspronkelijke context door te geven. Dit betekent meteen dat een goed en heilzaam gebruik van bepaalde media

³⁾ Vgl. St. Kemmerling, 'Glaubensinformation und Seelsorge im Internet,' in: Th. Schreijäck (2001), o.c., pp. 355-368.

⁴⁾ Collationes. Vlaams Tijdschrift voor Theologie en Pastoraal. Driemaandelijks tijdschrift, jg 32, 2002, nr 2, 2de trimester, p. 130

afhankelijk is van de ontvanger, de context en de aard van de boodschap die we via het medium willen communiceren.

Het internet is heel zeker een nieuw 'forum' in de Oudromeinse betekenis van een publieke ruimte waar politiek en handel wordt bedreven, waar God wordt vereerd, waar een groot deel van het sociale leven van de stad zich afspeelt en waar zowel het beste als het slechtste in de mens in beeld komt. Je ontdekt aanvankelijk internet als bron van informatie en ontspanning, maar al gauw betaal je ook je rekeningen en plan je de familiereis. Je luistert er naar muziek, kijkt film en voor je het beseft ben je ook betrokken in een community of communio. Het internet is m.a.w. net zo goed als de stadsmarkt een drukbezochte en bruisende plaats, die zowel uiting, bron als drager van cultuur is.

Uiteraard zijn internet en godsdienst niet zomaar compatibel. Het gaat in beide om iets anders. Internet is: openbaar, 'alles kan', democratisch relativerend en afstandelijk. Het bevat louter technische regels, waarheid en leugen. Internet is virtuele en digitale ontmoeting. Godsdienst gaat voor: mysteriegevoeligheid, het heilige, waardenhiërarchie, waarheid, geboden, betrokkenheid. Godsdienst is reële en analoge ontmoeting.

School(vak) en internet: een leerrijk verbond?

De leerkracht centraal en vooraan in de klas? In de nabije toekomst zal dit klassieke beeld vervangen worden door een multimediale onderwijsleeromgeving waarbij leerlingen en leerkrachten kunnen kiezen uit combinaties van media bij het uitvoeren van studietaken – al dan niet vastgelegd in een contract.

Ook de klas wordt stilaan meer en meer een elektronische leeromgeving.

Het doel daarbij is leerlingen een reeks instrumenten aan te bieden om het leerproces te verdiepen/verbreden en te bevorderen.

Internet is/wordt meer en meer een deel van het onderwijs- en leergebeuren. Het is immers een krachtige informatieomgeving (1), een handzame interactieomgeving (2) en een mogelijke doe-omgeving (3).

Informatieomgeving:

Naast het didactische exposé, schriftelijke studiemateriaal, videoprogramma, documentaire e.a. is hypertext een nieuwe belangrijke informatiebron. De sterkte van het internet is de toegang tot een reeks van multimediale bronnen gaande van tekst tot webpagina's, powerpointpresentaties, geluidsbestanden, foto's, video's. Het zal je niet verbazen dat het aantal religieuze sites op het internet enorm is. Het woordje 'seks' en het woord 'god'strijden om de eerste plaats.⁵⁾ Wie veel surft heeft het al lang gezien: je hebt oasesites (o.a.kerkelijke

⁵⁾ Bij een vlotte vergelijking op 01 juni 2003 – dus zonder wetenschappelijke waarde – gaf Google bij de zoekterm 'Seks': 234.000 matches in 0,13 sec. en bij 'God' 255.000 in 0,12 sec.

sites, maar niet alleen kerkelijke) (ook www.oase.nl bestaat), veilige plaatsen en wegen waar (jonge) mensen met een gerust hart naartoe kunnen surfen. De aanwezigheid van vuilnishopen (er bestaan bv. haatsites) is blijkbaar ook noodzakelijk! Hoedanook, internet geeft toegang tot een schitterende en spannende wereld met een sterk informerende en vormende invloed. Niet alles daarbinnen is echter veilig, heilzaam en waarachtig. De essentie van het internet is bovendien dat het een welhaast oneindige stroom informatie biedt, die voor een groot deel in een mum van tijd voorbijkomt. *“Internet brengt voor de jeugd op ongewoon jonge leeftijd een immens potentieel binnen bereik. Daarmee kunnen ze goed doen en schade berokkenen aan zichzelf en aan anderen. Het kan hun leven meer verrijken dan vroegere generaties konden dromen en hen in staat stellen op hun beurt het leven van anderen te verrijken. Het kan hen ook meesleuren in consumptisme, pornografische en geweldfantasieën en een pathologisch isolement.”*⁶⁾ Wie surft, suft best niet. De stimulans tot kritisch luisteren, diepere gedachten, reflectie en communicatie ontbreekt dan wellicht.

Op <http://www.sip.be/godsdienst/links/links.html> vind je enkele honderden wegwijzers naar boeiende webpagina's zowel op het vlak van informatieverstrekking, als i.v.m. informatievergaring en informatie-uitwisseling.

Interactieomgeving:

Naast de reeds klassieke werkvormen als onderwijsleergesprek, groepswerk, computerondersteund groepswerk, vormt samenwerken via internet een nieuwe uitdaging. Communicatie is uiteraard een zeer belangrijk aspect in een 'levensbeschouwelijke leergemeenschap'. E-mail, mailing lists en discussion boards leveren mogelijkheden voor (a-) synchrone communicatie. Voor directe online-communicatie is er chat, whiteboarding,... Het is hier dat de interactie plaatsvindt die leidt tot het 'samenwerkend of coöperatief leren'.

Leerlingen communiceren met mekaar, discussiëren, zien mekaars standpunten en bijdragen, stellen vragen aan mekaar of de leerkracht. Door het internet kan én de leerling én de leerkracht contacten leggen die hij/zij anders nooit zou hebben. Het feit dat mensen door middel van het internet hun contacten kunnen verveelvoudigen op een manier die tot voor kort ondenkbaar was, opent aldus fantastische mogelijkheden. Maar ook hier enkele belangrijke vragen: Hoe baan je je een weg van het soort contact dat door het internet mogelijk wordt gemaakt naar de diepere vorm van communicatie die het levensbeschouwelijke gesprek vereist? Hoe bouwen wij voort op de eerste contacten en uitwisseling van informatie die door het internet mogelijk worden gemaakt?

*“Paradoxaal genoeg kunnen de krachten die een betere communicatie kunnen bewerkstelligen echter ook tot toenemend egocentrisme en vervreemding leiden.” Internet kan mensen verenigen, maar hen ook verdelen, zowel als individu als ook als elkaar wantrouwende groepen gescheiden door ideologie, politiek, bezit, etniciteit, generatieverschillen en zelfs religie. Internet werd al agressief gebruikt, bijna als oorlogswapen en men spreekt van het gevaar van 'cyberterrorisme'.”*⁷⁾

⁶⁾ Vaticaanstad, 22 februari 2002, Feest van Sint Petrus' Stoel. Pauselijke boodschappen, pauselijke Raad voor de Media. Kerkelijke documentatie. Een twee een, jg. 30, 16-19

⁷⁾ Pauselijke boodschappen, pauselijke Raad voor de Media. Kerkelijke documentatie. Een twee een, jg. 30, 23-25.

Doe-omgeving

Huiswerk met internet als bron en de computer als werktuig kan mooi werken zijn. Het aanmaken van een eigen webpagina, het oprichten van een community, het invullen van een logboek. Het zijn slechts enkele van de vele mogelijkheden voor de leergroep. Ook de leerkracht vindt er een doe-omgeving met interessante mogelijkheden: leerfiches, jaarplannen en jaarverslagen, schoolagenda, evaluatierapporten e.a..

Geen enkel medium op zich garandeert echter automatisch effectief leren bij de leerlingen. Internet (en ICT) kan een krachtige leeromgeving worden, maar is het niet per definitie! Het internet kan nooit de face-to-face leeromgeving vervangen.

Belangrijk is in dit alles klein te beginnen en steeds verder te groeien. Enkele mogelijkheden:

Overvraag dus je zelf niet en overvraag ook de school en de leerlingen niet. Ondervraag evenmin. Stap voor stap kan een hele weg afgelegd worden.

- op school de waarde van internet als onderwijs- en leeromgeving verkennen en bespreken;
 - zelf ter voorbereiding van lessen iets opzoeken (beeldmateriaal, artikels, informatie, ...);
 - leerlingen een concrete zoekopdracht geven (een dossiertje laten samenstellen bv. rond naamgeving, rond een figuur, rond een sekte, elk één organisatie laten voorstellen die zich inzet voor sociale rechtvaardigheid, ...);
 - leerlingen regelmatig interessante internetadressen doorgeven;
 - kennis (laten) maken met digitale versies van de bijbel en andere levensbeschouwelijke bronnen;
 - leerlingen een module uit een onderwerp laten samenstellen (vb. rond een bepaalde gemeenschap);
 - leerlingen laten samenwerken via een opgebouwde e-mail rond een (levens)vraag;
 - leerlingen in groep een powerpointpresentatie laten maken rond een item (vb. rouwrituelen in verschillende godsdiensten);
 - leerlingen laten werken in een virtuele community rond levensbeschouwelijke communicatie;
 - leerlingen betrekken in de opbouw van het jaarplan via e-mail;
 - een digitale steekkaart evaluatie per leerling/leergroep;
 - een digitale steekkaart levensbeschouwelijke beginsituatie per leerling/leergroep;
 - leerlingen een digitale portfolio doorheen het jaar laten aanmaken.
 - leerlingen krijgen een overzicht van de “basisvragen” binnen de terreinen die in hun klasgroep van toepassing zijn. Via een quick vote duiden zij aan welke onderwerpen en vragen hen nauw aan het hart liggen.
 - leerlingen zoeken op het net naar bruikbare impulsen bij de door hen aangeduide basisvragen.
-

- leerlingen maken een eigen homepage. Naast hobby's en eigen interesses kan er ook plaats gemaakt worden voor belangrijke personen in je leven, voor vrienden en familie. De homepage moet een werkelijk beeld geven van wie de vernoemde personen echt zijn.
- leerlingen maken een klaswebsite. Hier kan je vertrekken vanuit de individuele homepages. Deze site moet een beeld geven van de verscheidenheid die er in de klas bestaat. Door de website zal de eenheid in verscheidenheid duidelijk worden.
- leerlingen beoordelen een chatruimte met liefde en partnerschap als gespreksonderwerp. Wat is de aantrekkingskracht van dergelijke chatruimtes? Weten de deelnemers wie de gesprekspartner echt is? Is de gebruikte taal aanvaardbaar binnen de thematiek van liefde?
- leerlingen werken rond Jezusbeelden. Welke Jezusbeelden vind je op het internet terug? Zoek vijf verschillende voorstellingen van Jezus op het net (tekst en/of beeldmateriaal). Met welk doel wordt een beeld van Jezus geschetst? Wat is de boodschap van deze site? Tot welk publiek richt deze site zich? Verschilt Jezus, zoals Hij op het net wordt voorgesteld van de voorstelling die over algemeen binnen de Kerk wordt geschetst? Leg deze vraag – eventueel per e-mail – voor aan de websites van verschillende christelijke geloofsgemeenschappen.
- virtuele schoolkapel: Een virtuele ruimte in het verlengde van de betekenis van de reële schoolkapel. Dit kan op vijf manier werken:
 - als *stiltecentrum* waar regelmatig vernieuwde meditatieve teksten en kunst leerlingen laten mediteren
 - als *klaagmuur* waar leerlingen hun hartenkretten, twijfels en gebed kwijt kunnen. Er kan zelfs een link naar webcam op de “echte” klaagmuur komen.
 - als *gedenkplaats* met aandacht voor de religieuze feesten en gedenkdagen; zo worden leerlingen bewust van het belang van vieren en gedenken als algemene en religieuze uiting van verbondenheid
 - als *vreugdeboek* waarin de positieve levenservaring woord, beeld en klank krijgt
 - en als *actiepagina* ten behoeve van sociaal-maatschappelijke doelen als de Vastenactie of de Vredesweek.
- naar school gaan in andere landen en continenten! Zoek naar voorbeelden van schoolsystemen in andere landen en vergelijk die met het schoolstelsel bij ons. Zoek naar andere onderwijsvormen in ons land. Welke plaats krijgt het godsdienstonderricht in andere schoolsystemen? Wat zijn de gevolgen van de stiefmoederlijke behandeling van het onderwijssysteem - bvb in ontwikkelingslanden - op het leven van kinderen nu en in de toekomst? Trek een conclusie na deze vergelijking.

Leraar en internet: een werkzaam verbond?

Wanneer leerkrachten gebruik willen maken van het internet in de godsdienstlessen dan is het in de eerste plaats belangrijk dat zij een zekere kennis hebben van het medium op zich.

Vaak is er een ongelijkheid tussen de kennis die de leerlingen hebben over het internet en de kennis die de leerkracht heeft. Voor de meeste leerlingen behoren termen als ICQ, FTP, MP3, browser, uploaden, *chatten*... tot het dagelijkse taalgebruik. Indien leerkrachten de leerlingen willen begrijpen dan moeten zij zich een zekere basiskennis van de gehanteerde begrippen en gebruikte software eigen maken (cfr. infra het nascholingsaanbod).

Voor het gepaste gebruik van het internet dien je **vooraf** te beschikken over voldoende basiskennis over een bepaald onderwerp. Deze voorkennis is belangrijk zodat de nieuwe informatie die het internet aanbiedt, kwalitatief kan beoordeeld worden.

Wil men bijvoorbeeld iets te weten komen over het boeddhisme, dan moet men reeds beschikken over een zekere basiskennis over het boeddhisme. Heeft men deze basiskennis niet dan zal een zoekopdracht een overvloed aan informatie bieden, die men niet naar waarde kan beoordelen.

Misschien is het ook aan te raden vooraf in klas te peilen naar hun mogelijkheid en bereidheid om met dit medium te werken. Bij een 'ja' kan je polsen naar de internetcapaciteiten van de leerlingen en vragen wie medeleerlingen met mindere internetkennis wil coachen. Zo kan je groepen opbouwen die op het vlak van internetkennis evenwichtig zijn.

Ook **nadien** is gepaste begeleiding noodzakelijk om het verzamelde materiaal te evalueren. We kunnen er immers niet van uit dat op het internet ook veel irrelevante informatie beschikbaar is.

Een ander belangrijk punt is dat er een concrete dialoog wordt gevoerd over wat men via het internet heeft geleerd. Anders dreigt men ten prooi te vallen aan een fictieve wereld van *cyberspace* zonder dat men deze nog verbindt met de werkelijke realiteit.

Kortom: leraren godsdienst zullen hun leerlingen als een goede gids dienen te begeleiden. de leerkracht wordt opgevorderd bedacht te zijn op de "kairos": het goede moment in de pedagogische eenheid- of lesgebeuren. Dat is het moment dat de ontmoeting/interactie/conversatie in de leergroep de ruimte tussen de leerling en het Woord zeer vruchtbaar maakt en de leerling beslissende inzichten en ervaringen opdoet. Het vertrouwen op de bedachtzame verantwoordelijkheid van de leraar en het op scherp staan van zijn geest en aanvoelen zijn in dit alles zeer belangrijk.

Vak r.k.-godsdienst en internet: een veelzijdig verbond!

Twee manieren om internet in de godsdienstles te gebruiken:

Lessen over internet

Een belangrijke vraag die in de godsdienstlessen over internet kan gesteld worden is: 'Hoe kan het internet bijdragen tot een betere wereld voor alle mensen?'

Naast de vele positieve mogelijkheden is het internet ook bron van onethisch handelen. De ambigue verhouding tussen waarheid en illusie, de *Virtual Reality*, ...

Voldoende aandacht dient uit te gaan naar het *waarheidskarakter* van informatie. Dit kan gebeuren door te zoeken naar de bron van de informatie. "Wie verspreidt de informatie?" "Welke levensbeschouwing draagt deze pagina uit?"

Finding in Cyberspace

Ook wat *religieuze informatie* betreft moeten leerlingen erop gewezen worden dat niet alle informatie overeenstemt met de ware leer van een bepaalde religie. Rommel moet gescheiden worden van interessant materiaal.

In *cyberspace* verandert de verhouding tussen tijd, ruimte en identiteit. Op het net kan men zich een totaal andere *identiteit* aanmeten. De vraag is wat de gevolgen hiervan zijn voor de werkelijke identiteitsontwikkeling. Kan men zich nog laten raken door het werkelijk anderszijn van de medemens? Welk gevaar bezit het 'lichaamloos' karakter van het internet?

De reflectie *over* het medium op zich in de godsdienstlessen vormt juist het onderscheid met de andere vakken. In de godsdienstles moet het sociale karakter van het internet, enerzijds als verbindend en anderzijds als scheidend medium, kritisch in vraag gesteld worden.

Lessen *met* internet

Zowel bij de lesvoorbereiding als in de les zelf kan internet gebruikt worden als informatiebron, middel en medium. Hiervoor is het noodzakelijk een goede werkstrategie uit te bouwen.

Het zoeken van gepaste websites voor een bepaald onderwijsdoel is een arbeidsintensief gebeuren. Het gebruiken van kwalitatief goede websites zal het onderwijsleerproces sterk bevorderen.

Op de website www.sip.be/rkgodsdienst/interessante_sites.htm staat er een verzamellijst van kwalitatieve webpagina's, bruikbaar voor het godsdienstonderwijs.

Het nieuwe leerplan creëert heel wat ruimte (en werklast) voor de leerkracht én bij de planning van een schooljaar én bij het opmaken van concrete lessen. Het leerplan vraagt daarbij uitdrukkelijk collegialiteit en samenwerking. Niet alleen inhoudelijk zijn er vele mogelijkheden, ook vormelijk kan veel. Zo veel dat sommigen hun weg wat verliezen of moeilijkheden ondervinden bij het uitwisselen van hun werk. In samenwerking met verschillende actoren en instanties wordt daarom gezocht naar en gewerkt aan handzame instrumenten. Niet hét instrument, geen must, geen doel, maar bruikbare middelen. Ondermeer is er de droom gedeeld met vele anderen: de creatie van één groot, kwalitatief webplatform voor godsdienstonderwijs in Vlaanderen, van opleiding, klaspraktijk en beleid samen.

Samen kunnen we deze grote droom waarmaken. Vooral de website Thomas (www.godsdienstonderwijs.be) biedt ons hiertoe de mogelijkheid: de rubriek '*Vraag en Antwoord*', de gedeelde '*Leerprojectfiches*', de '*Communities*', en het nog op te richten '*Uitwisselingsplatform*'. Vandaar de oproep om even je tijd en aandacht te richten op dit flexibel, gebruiksvriendelijk en dynamisch systeem van online werken in de geest van het leerplan r.k.-godsdienst in het secundair onderwijs volgens de nieuwe leerplannen.

Het systeem is gratis toegankelijk en ook bruikbaar binnen de lerarenopleidingen. Alvast een keer het vorderingsplan proberen:

<http://www.kuleuven.ac.be/thomas/leerkracht/vorderingsplan/>

Uit praktisch alle gesprekken blijkt, dat mensen (ook leerkrachten dus) graag internet raadplegen en consumeren, maar zelf – wellicht uit te grote bescheidenheid en onzekerheid – weinig binnenbrengen. Nergens wordt nochtans gevraagd naar afgewerkte modelproducten. Integendeel: juist in de actieve samenwerking dient kwaliteit nagestreefd.

Jij en internet: een nieuw verbond!

“Werken met ICT?”

Positieve redenen om wél met ICT te beginnen: Deze zijn fout maar niet dodelijk: En deze redenen zijn fataal:

- omdat je weet dat leerlingen er mee leven en ook in onderwijs er recht op hebben;
 - omdat je overtuigd bent dat leerprocessen belangrijker zijn dan het overdragen van kennis;
 - omdat je aangestoken bent door een groep enthousiaste collega's;
 - omdat je internet ervaart als een goed uitwisselings- en ontmoetingsplatform rond levensvragen en levenswijsheid;
 - omdat je onderwijs wil geven dat aansluit bij wat er nu gebeurt en niet bij wat actueel was toen jij zelf studeerde.
- omdat de anderen het ook doen;
 - omdat het moet van hogerhand;
 - omdat er computerlokalen en/of computers zijn die moeten renderen;
 - uit nieuwsgierigheid;
 - omwille van de variatie;
 - omdat je de eerste wil zijn - dat lukt trouwens toch niet meer;
 - omdat computers je hobby zijn.
- omdat je denkt een rustiger leventje te zullen hebben;
 - omdat je denkt dat je daarmee eer en aanzien zult verwerven;
 - omwille van besparingen;
 - omdat je het lesgeven moe bent. “⁸⁾

Tenslotte

Een inhoudelijke wenk

Er worden in onze cultuur weinig verhalen verteld, en er wordt weinig geluisterd. Er zijn zo weinig kansen voor jongeren om te leren luisteren – en ook om te leren vertellen! – dat we die kansen in het onderwijs, zeker in het godsdienstonderwijs, niet mogen laten voorbijgaan. De leraar verteller blijft belangrijk, een activerende narratieve didactiek blijft/wordt een sleutel voor het levensbeschouwelijk leren van jongeren in en aan de werkelijkheid.

Een praktische wenk

Op dit ogenblik vragen de technische middelen zelf nog veel aandacht. Dit geldt zowel voor de software (toepassingen) als voor de hardware (toestellen). Die aandacht dient dus in vermindering gebracht van de tijd die naar de inhoud gaat. Misschien is het juist om die reden ook goed te blijven mikken op een ‘papieren document’ als dit enigszins kan. ‘On-line’ is niet per se beter en makkelijker. De technologie moet ondergeschikt blijven aan de techniek. Willen we echter in onderwijs en in het bijzonder in ons vakgebied godsdienst, volwaardig actief kunnen zijn op professioneel vlak dan moeten we stapsgewijs zoeken de ICT-component te beheersen. Nascholingscentra intensifiëren de inspanningen om leraren vertrouwd te maken met ICT(-apparatuur).

Een uitdrukkelijke vraag

⁸⁾ vrij naar Van Ruyssen, S. (2001). *De hoop van Pandora: ICT in het onderwijs*. Leuven: Garant

Als in het vak godsdienst levensproblemen worden besproken moet dat zeer sterk vanuit godsdienstig/levensbeschouwelijk standpunt gebeuren. Het vak r.-k. godsdienst zou anders zijn eigen invalshoek loslaten. Dit is dus een heel cruciaal punt. Als men feesten behandelt, arbeid, relatievorming, huwelijk, sociale problemen of wat dan ook, zal men maar de eigenstandigheid van het vak hoog houden, indien men telkens de interrelatie tussen een gelovig standpunt - hier in casu vooral een christelijk standpunt -, en de menselijke werkelijkheid bestudeert. Vermeden en voorkomen moet worden dat het vak versmald wordt tot een louter gedragswetenschappelijk perspectief.

bronnen

We vonden inspiratie in gesprekken met vele leerkrachten, bij priester Rik Cloet, in de thesis van Jonathan Beyaert, op de webpagina Thomas en in de hoger vermelde bronnen.

Joost Vandendriessche
Frans Essel
Jacques Michielssens

VAK R.K. -GODSDIENST NASCHOLINGSAANBOD :

◆ *dag van de godsdienstleraar*

Op woensdag 4 februari 2004 verzamelen we te Torhout (Groenhove) waar we in de voormiddag werken rond de onderwijsactiviteit (rijkdom van geloven nu ...). In de namiddag staan we vooral stil bij de leeractiviteit (oefenen in levensbeschouwelijke vaardigheden). Als sprekers verwelkomen we dr. D. Pollefeyt en Peter Knapen. Aan deze dag wordt een vervolg gebreed door de catechetische centra. Deze dag krijgt een vervolg in twee werksessies rond evaluatie.

◆ *van leerplan naar lesgebeuren via internet*

ICT en godsdienst! Niet zo voor de hand liggend, denk je misschien. En toch. Godsdienst en levensbeschouwing omvatten zowat 1/4de van alle websites. In praktijk betekent dit dat er miljoenen "godsdienstige" pagina's te vinden zijn. Een haast onuitputtelijke bron van informatie en documentatie. Maar waar moet je starten en wat doe je er mee? De nascholing wil je hier op weg zetten.

ASO-BSO-TSO/KSO: leraren godsdienst en/of vakcoördinatoren.

De deelnemers aan **nascholing godsdienst (sessies 3-7)** kunnen reeds werken met de computer en hebben voldoende kennis van internet.

Er worden twee groepen gevormd van maximaal 20 deelnemers. Er wordt eventueel rekening gehouden met vertegenwoordiging vanuit de scholengemeenschappen.

Wat als je als godsdienstleraar nog een leek bent op het vlak van ICT?

Dan zijn er speciaal voor jou twee **initiatiesessies ICT (sessie 1 en sessie 2)**.

Je leert in twee sessies het ABC van de ICT: initiatie in surfen, e-mail, communicatieplatform, bestandsuitwisseling e.d.

Deze sessies vinden plaats in de loop van september of de 1ste of 2de week van oktober. In elk bisdom wordt één reeks opgezet en kunnen voor deze initiatiesessies 12 deelnemers inschrijven.

KORTOM: Wie inschrijft op de nascholing godsdienst wordt verwacht op de sessies 3-7. Wie nog leek is op het vlak van internet en communicatietechnologie volgt voorafgaand de sessies 1 en 2.

- Sessie 1: initiatie in surfen en e-mail
- Sessie 2: initiatie in communicatieplatform, bestandsuitwisseling e.d.
- Sessie 3: het verkennen van de website Thomas en andere interessante levensbeschouwelijke sites
- Sessie 4: opmaken van leerfiches
- Sessie 5: aanmaken communities (met prikbord, quick vote, discussieforum, uitwisselingsbestand) voor leraren en/of leerlingen
- Sessie 6: actualiteit: van "in de kijker" naar de klas en samen een "in de kijker ontwerpen" en ter beschikking stellen voor de collega's
het aanmaken van een instrument om de beginsituatie te verkennen

- Sessie 7: opstellen van een vorderingsplan en een jaarplan

Een aantal nieuwe instrumenten worden nog ontwikkeld en zullen mede verkend en geoefend worden (bv. de bijbelfiche).

Deze sessies – mogelijk in een andere inhoudelijke volgorde – duren telkens een halve dag.

Inschrijven kan via nascholing@vsko.be. Wil duidelijk de titel vermelden (godsdienst en internet) en de sessies (1-2 of 3-7) en de locatie (Roeselare of Brugge).

Data en locaties:

SESSIËS 3-7

Kortrijk Sint-Amandscollege

- sessie 3: di 14 oktober van 13u30 tot 16u30
- sessie 4: di 25 november van 13u30 tot 16u30
- sessie 5: do 15 januari van 13u30 tot 16u30
- sessie 6: ma 8 maart van 13u30 tot 16u30
- sessie 7: di 4 mei van 13u30 tot 16u30

Oostkamp Sint-Pieter

- sessie 3 ma 13 okt 13u30-16u30
- sessie 4 ma 24 nov 13u30-16u30
- sessie 5 vr 30 jan 13u30-16u30
- sessie 6 vr 12 mrt 13u30-16u30
- sessie 7 vr 28 mei 13u30-16u30

- Daarnaast is er nog een reeks nascholingsinitiatieven en werksessies rond spiritualiteit, film en godsdienst, muziek in het vak godsdienst en leermiddelen godsdienst. Voor verdere informatie rond data, locaties en inschrijving verwijzen we naar: <http://www.sip.be/rkgodsdienst/>.